

Інформаційна довідка щодо інтернет-голосування у виборчому процесі: європейський досвід правового регулювання*

***Анотація.** В інформаційній довідці викладено результати аналізу європейського досвіду правового регулювання інтернет-голосування як однієї із форми електронного голосування у виборчому процесі.*

***Ключові слова:** електронне голосування, інтернет-голосування, виборчий процес, вибори, референдум, європейський досвід.*

Вступ.

Конституція України визначає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії (стаття 69); вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування; виборцям гарантується вільне волевиявлення (стаття 71). Це фундаментальні конституційні засади, на яких ґрунтується народовладдя в Україні, і які узгоджуються із відповідними міжнародними стандартами.

Зокрема, принцип таємного голосування визначено статтею 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та статтею 3 Протоколу № 1 до Європейської конвенції з прав людини. Кодекс належної практики у виборчих справах, ухвалений Венеціанською Комісією, визначає його серед основоположних принципів європейського виборчого доробку.

Останнім часом у вітчизняному політичному середовищі за участю науковців та фахівців із виборчого права активно обговорюється питання запровадження електронного голосування у виборчому процесі. Така ініціатива має метою спростити виборчі процедури, забезпечити доступ виборців до голосування, що є особливо актуальним для України, коли мільйони її громадян змушені були виїхати за кордон, або залишити місце свого проживання, переїхавши до порівняно більш безпечних регіонів України, через повномасштабну війну.

Процедура електронного голосування є добре відомою у світовій, зокрема європейській, практиці. Утім, в Україні така процедура наразі законодавчо не врегульована, хоча відповідні спроби робилися.

Так, у 2011 році на розгляд Верховної Ради України було внесено законопроект «Про Концепцію «Запровадження системи електронного голосування в Україні» (реєстр. № 8656 від 10.06.2011 р.), який, однак, не знайшов підтримки. Згодом розпорядженням Уряду України від 8 листопада 2017 р. № 797-р було схвалено Концепцію розвитку електронної демократії в Україні¹, якою електронне голосування визначалося як голосування з будь-якого публічного питання, зокрема участь в опитуваннях, виборах, референдумах, що

¹ Концепція розвитку електронної демократії в Україні : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>

передбачає використання електронних засобів для ідентифікації та підрахунку голосів, та мало бути впроваджено в Україні. Проте, прийнятий у 2019 році *Виборчий кодекс України*² не передбачає інституту електронного голосування.

Безумовно, що впровадження процедури електронного голосування у виборчому процесі має відбуватися на основі вивчення відповідного закордонного досвіду.

Слід відзначити, що однією із форм електронного голосування у виборчому процесі є інтернет-голосування. Саме досвід правового регулювання цієї форми електронного голосування і розглядається в інформаційній довідці.

Основна частина.

Європейські стандарти

За останні десятиліття європейськими інституціями було підготовлено низку рекомендацій щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій, в тому числі електронного голосування, в межах виборчого процесу. Так, у *Кодексі належної практики у виборчих справах*, ухваленому Венеціанською Комісією, зазначається, що «електронне голосування може бути використане лише в тому випадку, якщо воно безпечне й надійне; виборці, зокрема, мають дістати змогу одержати підтвердження того, що вони проголосували, і виправити, за потреби, допущену при голосуванні помилку з дотриманням таємниці голосування; система має бути транспарентною»³. При цьому електронні методи голосування мають бути безпечні, щоб протистояти спробі свідомого злому, й надійні, тобто бути здатними функціонувати автономно, незалежно від будь-яких збоїв в апаратних засобах і програмному забезпеченні.

У 2004 році Венеціанська комісія ухвалила *Доповідь про сумісність дистанційного й електронного голосування зі стандартами Ради Європи*⁴, в якій прийшла до висновку, що електронне голосування сумісне зі стандартами Ради Європи за умови дотримання певних запобіжних заходів у процедурах голосування. Так, електронна форма голосування може бути прийнятною лише за умови, що вона є безпечною та надійною, а прозорість системи має бути гарантована. Зокрема, виборець повинен мати можливість отримати підтвердження свого голосу та, за необхідності, виправити його без порушення таємниці голосування. Тією мірою, якою електронна система голосування відповідає цим умовам, вона сумісна з європейськими стандартами з виборчих питань, і зокрема зі статтею 3 Протоколу № 1 до Європейської конвенції з прав людини⁵.

² *Виборчий кодекс України* від 19 грудня 2019 р. № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

³ CDL-AD(2002)023rev2-cor-ukr. Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report - Adopted by the Venice Commission at its 52nd session (Venice, 18-19 October 2002) in Ukrainian. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2002)023rev2-cor-ukr)

⁴ CDL-AD(2004)012-e. Report on the compatibility of remote voting and electronic voting with the standards of the Council of Europe adopted by the Venice Commission at its 58th Plenary Session (Venice, 12-13 March 2004). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2004\)012-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2004)012-e)

⁵ Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text

Також у 2004 році Комітет Міністрів Ради Європи ухвалив рекомендації Rec(2004)11 щодо правових, операційних та технічних стандартів для електронного голосування⁶, в яких викладено стандарти і вимоги щодо правових, операційних та технічних аспектів електронного голосування. У 2010 році було затверджено два додаткові документи: «Сертифікація систем електронного голосування: Керівні принципи розробки процесів, що підтверджують відповідність встановленим вимогам і стандартам»⁷ та «Керівні принципи прозорості електронних виборів»⁸.

Відповідно до Рекомендацій CM/Rec(2009)1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо електронної демократії⁹ одним із секторів електронної демократії є електронне голосування, під яким розуміють вибори або референдум, що передбачає використання електронних засобів принаймні під час подання голосу. При цьому зазначено, що дистанційне електронне голосування пришвидшує процедури, дозволяє здійснювати електронний моніторинг голосування та реєструвати подані голоси електронно, а також полегшує участь у виборах на відстані та осіб з особливими потребами.

У 2017 році Комітет міністрів Ради Європи скасував рекомендації Rec(2004)11 та додані до них керівні принципи у зв'язку з ухваленням нових Рекомендацій CM/Rec(2017)5 державам-членам щодо стандартів електронного голосування¹⁰ та пояснювальної записки до Рекомендацій CM/Rec(2017)5¹¹ і настанов щодо впровадження положень Рекомендацій CM/Rec(2017)5¹². Ці Рекомендації містять стандарти електронного голосування щодо нормативних та організаційних вимог, прозорості та підзвітності, надійності та безпеки, які спрямовані на гарантування дотримання принципів демократичних виборів під час використання електронного голосування. Під електронним голосуванням розуміється використання електронних засобів для голосування та підрахунку голосів у контрольованому (наприклад, голосування в посольствах чи

⁶ Recommendation Rec(2004)11 of the Committee of Ministers to member states on legal, operational and technical standards for e-voting. Adopted by the Committee of Ministers on 30 September 2004 at the 898th meeting of the Ministers' Deputies. URL: [https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/activities/key-texts/recommendations/00Rec\(2004\)11_rec_adopted_en.asp](https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/activities/key-texts/recommendations/00Rec(2004)11_rec_adopted_en.asp)

⁷ Certification of e-voting systems: Guidelines for developing processes that confirm compliance with prescribed requirements and standards. GGIS (2010) 3 fin. E. URL: https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/E-voting/E-voting%202010/Biennial_Nov_meeting/Guidelines_certification_EN.pdf

⁸ Guidelines on transparency of e-enabled elections. GGIS (2010) 5 fin. E. URL: https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/E-voting/E-voting%202010/Biennial_Nov_meeting/Guidelines_transparency_EN.pdf

⁹ Recommendation CM/Rec(2009)1 of the Committee of Ministers to member states on electronic democracy (e-democracy). Adopted by the Committee of Ministers on 18 February 2009 at the 1049th meeting of the Ministers' Deputies. URL: https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/activities/key-texts/recommendations/recommendation_cm_rec2009_1_en.pdf.pdf

¹⁰ CM/Rec(2017)5 – Recommendation of the Committee of Ministers to member States on standards for e-voting. Adopted by the Committee of Ministers on 14 June 2017 at the 1289th meeting of the Ministers' Deputies. URL: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680726f6f>

¹¹ CM(2017)50-add1final – Ad hoc Committee of Experts on Legal, Operational and Technical Standards for e-voting (CAHVE) – a. Explanatory Memorandum to Recommendation CM/Rec(2017)5 of the Committee of Ministers to member States on standards for e-voting. URL: <https://search.coe.int/cm?i=090000168071bc84>

¹² CM(2017)50-add2final – Ad hoc Committee of Experts on Legal, Operational and Technical Standards for e-voting (CAHVE) – b. Guidelines on the implementation of the provisions of Recommendation CM/Rec(2017)5 on standards for e-voting. URL: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680726c0b>

консульствах, голосування у поштових відділеннях чи муніципальних установах) та неконтрольованому середовищі (наприклад, голосування з приватного комп'ютера через Інтернет), що охоплює машини для електронного голосування на виборчих дільницях, використання оптичних сканерів для реєстрації та/або підрахунку паперових бюлетенів, а також дистанційне електронне голосування. Рекомендації встановлюють 49 стандартів, які охоплюють, серед інших аспектів, інтерфейс електронного голосування, надійність та безпеку систем, можливість оцінки та тестування систем, прозорість процесу, таємницю та автентичність голосування тощо. Метою цих стандартів є забезпечення правового орієнтиру для держав під час впровадження, експлуатації та оцінки систем електронного голосування, а також підвищення довіри громадян до участі в голосуванні.

Керівні настанови Комітету міністрів Ради Європи CM(2022)10 щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у виборчих процесах у державах-членах Ради Європи¹³, ухвалені 9 лютого 2022 року, розглядають безпеку (даних і системи) як один з керівних принципів, що визначає проектування, розробку та впровадження ІКТ-рішень на всіх етапах виборчого процесу, забезпечуючи таким чином орієнтований на людину підхід до безпеки ще на етапі проектування. Наприклад, забезпечення цілісності та автентичності, доступності та надійності, секретності та конфіденційності, а також зручності використання та доступності означає, що система та інформація захищені від потенційних ризиків, які можуть поставити під загрозу такі цілі.

Також вартим уваги є дослідження «Оцінка ризиків та можливості використання альтернативних форм голосування на післявоєнних виборах в Україні з фокусом на інтернетголосуванні»¹⁴, підготовлене в межах та за підтримки проекту Ради Європи «Підтримка демократичних післявоєнних виборів в Україні», що впроваджується в межах Плану дій Ради Європи «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023–2026 роки.

Досвід використання інтернет-голосування в окремих європейських державах

Естонія. Інтернет-голосування було запроваджено в Естонії під час місцевих виборів у 2005 року. Наразі воно використовується під час парламентських виборів (Розділ 7-1 «Електронне голосування» Закону про вибори до Рійгікогу¹⁵), виборів до Європейського Парламенту (Розділ 7-1 «Електронне голосування» Закону про вибори до Європейського Парламенту¹⁶) та місцевих виборів (Розділ 7-1 «Електронне голосування» Закону про вибори до муніципальних рад¹⁷). Передбачена можливість застосування інтернет-

¹³ CM(2022)10-final – Committee of Ministers Guidelines on the use of information and communication technology (ICT) in electoral processes in Council of Europe member States. URL: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680a575d9>

¹⁴ Дріза Маурер А., Кортьє В., Кулик О., Рабич А., Венгер В. Оцінка ризиків та можливості використання альтернативних форм голосування на післявоєнних виборах в Україні з фокусом на інтернетголосуванні («Підтримка демократичних післявоєнних виборів в Україні, Серпень 2024 року»). URL: <https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/44410.pdf>

¹⁵ Riigikogu Election Act, Passed 12.06.2002. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514122020002/consolide>

¹⁶ European Parliament Election Act, Passed 18.12.2002. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530082021002/consolide>

¹⁷ Municipal Council Election Act, Passed 27.03.2002. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521122020001/consolide>

голосування під час референдуму (Розділ 7-1 «Електронне голосування» Закону про референдум¹⁸), однак з часу запровадження інтернет-голосування референдум не проводився.

Процедура інтернет-голосування починається з того, що виборець надійно ідентифікується в системі інтернет-голосування за допомогою документа, що посвідчує особу, виданого на національному рівні (ID-картка, цифровий ідентифікатор або мобільний ідентифікатор), які мають два коди: один для ідентифікації себе, а інший для підпису документів. Шифрування забезпечує таємність інтернет-голосування під час подання голосів. Додаток для виборця кодує (шифрує) голос виборця за допомогою відкритого ключа таким чином, що під час подання голосу неможливо визначити, за кого проголосував виборець. Перед підрахунком голосів система інтернет-голосування відокремлює персональні дані виборця від поданих голосів і враховуються анонімізовані голоси. Голоси можна відкрити лише за допомогою секретного ключа, доступ до якого розподілений між членами Національної виборчої комісії. Більше половини членів Національної виборчої комісії повинні бути присутніми для відкриття бюлетенів. Усі операції інтернет-голосування щоразу перевіряються міжнародно сертифікованими аудитором інформаційних систем. Кожен, хто бажає, може спостерігати за процедурами інтернет-голосування, а перед виборами доступне безкоштовне навчання для спостерігачів¹⁹.

Протягом 30 хвилин після голосування кожен виборець може перевірити за допомогою смарт-пристрою, чи його голос правильно надійшов до електронної скриньки для голосування. Якщо виборець вважає, що на нього вплинули під час голосування, він не довіряє комп'ютеру, який використовує, або він не зміг проголосувати таємно, він може змінити свій голос скільки завгодно разів протягом періоду дострокового голосування. Враховується останній поданий голос. Крім того, виборець може проголосувати паперовим бюлетенем у виборчому окрузі. У такому випадку його голос, поданий шляхом інтернет-голосування, анулюється, а голос, поданий у паперовому бюлетені, враховується.

У таблиці 1 подані статистичні дані використання інтернет-голосування в Естонії²⁰.

¹⁸ Referendum Act, Passed 13.03.2002. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/516122020004/consolide>

¹⁹ ECPRD Request 5591. Remote Election. The Parliament of Georgia. 03.10.2023. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/873496>

²⁰ Статистичні дані взяті з сайту Національної виборчої комісії Естонії. URL: <https://www.valimised.ee/en/archive/statistics-about-internet-voting-estonia>

Таблиця 1

Частка виборців, які скористались інтернет-голосуванням

ВИБОРИ	Інтернет-голоси серед тих, хто має право голосу (%)	Інтернет-голоси серед тих, хто брав участь у голосуванні (%)	Інтернет-голоси серед тих, хто проголосував достроково (%)	Інтернет-голоси, віддані за кордоном, серед голосів, відданих за кордоном (на основі ІР-адреси) (%)
Вибори до Європейського Парламенту 2024 року	15,7	41,7	60,1	5,5
Парламентські вибори 2023 року	32,5	51,1	68,9	7,8
Місцеві вибори 2021 року	25,7	46,9	64,6	4,1
Вибори до Європейського Парламенту 2019 року	17,6	46,7	69,4	5,5
Парламентські вибори 2019 року	27,9	43,8	71,4	6,3
Місцеві вибори 2017 року	16,9	31,7	60,6	4,1
Парламентські вибори 2015 року	19,6	30,5	59,6	5,7
Вибори до Європейського Парламенту 2014 року	11,4	31,3	59,2	4,7
Місцеві вибори 2013 року	12,3	21,2	50,5	4,2
Парламентські вибори 2011 року	15,4	24,3	56,4	3,9
Місцеві вибори 2009 року	9,5	15,8	44,0	2,8
Вибори до Європейського Парламенту 2009 року	6,5	14,7	45,4	3,0

ВИБОРИ	Інтернет-голоси серед тих, хто має право голосу (%)	Інтернет-голоси серед тих, хто брав участь у голосуванні (%)	Інтернет-голоси серед тих, хто проголосував достроково (%)	Інтернет-голоси, віддані за кордоном, серед голосів, відданих за кордоном (на основі ІР-адреси) (%)
Парламентські вибори 2007 року	3,4	5,5	17,6	2,0
Місцеві вибори 2005 року	0,9	1,9	7,2	не

Франція. У Франції інтернет-голосування запроваджено на виборах до парламенту, починаючи з 2009 року, та на виборах консулів (conseillers) до Асамблеї громадян Франції за кордоном (Assemblée des Français de l'étranger), починаючи з 2013 року. Така форма голосування доступна лише для громадян Франції, які проживають за кордоном, і не застосовується під час інших голосувань (на виборах Президента, виборах до Європейського Парламенту, референдумах). Станом на 1 січня 2025 року кількість виборців, зареєстрованих у Консульському виборчому списку (LEC), які можуть скористатися інтернет-голосуванням, становить 1 617 523 особи²¹. На дострокових виборах до парламенту у 2024 року 75 % виборців серед громадян Франції, які проживають за кордоном, та взяли участь у виборах, скористалися інтернет-голосуванням, з яких 416 000 проголосували у першому турі та 460 000 у другому²².

Виборець, який проживає за кордоном, може скористатися інтернет-голосуванням, якщо буде зареєстрованим у списку виборців консульства та вкаже під час реєстрації адресу електронної пошти та номер телефону, що необхідно для його ідентифікації. Голосувати можна за допомогою комп'ютера, планшета або смартфона, підключеного до Інтернету. Голосування через Інтернет відкрите протягом п'яти днів поспіль, з другої п'ятниці перед датою голосування опівдні (за паризьким часом) до середи перед датою голосування опівдні (за паризьким часом).

Нормативна база щодо інтернет-голосування включає статті R176-3 – R176-3-10 Виборчого кодексу²³ та статтю 22 Закону про представництво громадян Франції, які проживають за її межами²⁴.

Швейцарія. У Швейцарії впровадження інтернет-голосування є частиною стратегії електронного урядування та перебуває на стадії випробування з 2004 року. З 2004 року 15 кантонів провели понад 300 пілотних випробувань, на яких виборцям у вибраних пілотних муніципалітетах дозволили голосувати

²¹ La communauté française à l'étranger en chiffres. URL: https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/photos-videos-publications-infographies/cartes/la-communaute-francaise-a-l-etranger-en-chiffres/#sommaire_2

²² Compte rendu de réunion n° 17 - Commission d'enquête concernant l'organisation des élections en France. URL: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/17/comptes-rendus/ceelec/l17ceelec2425017_compte-rendu

²³ Code électoral. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070239/LEGISCTA000024372035/#LEGISCTA000024372042

²⁴ Loi n° 2013-659 du 22 juillet 2013 relative à la représentation des Français établis hors de France. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000042026729?lang=en

онлайн (не більше 30 % виборців в будь-якому визначеному кантоні, та не більше 10 % виборців на національному рівні, не рахуючи громадян Швейцарії, які проживають за кордоном, та людей з інвалідністю). Зокрема, під час голосування 18 червня 2023 року близько 65 000 осіб з кантонів Базель-Штадт, Сент-Галлен і Тургау мали можливість проголосувати електронним способом. Право голосу мали громадяни Швейцарії, які проживають за кордоном, а також виборці з п'яти муніципалітетів Сент-Галлена та люди з інвалідністю в кантоні Базель-Штадт. Це становило 1,2 відсотка від загальної кількості виборців по всій державі²⁵.

Виборці отримують картку виборця, що містить персоналізовані коди для електронного голосування. Голосування здійснюється через портал електронного голосування відповідного кантону. Порталом можна користуватися через комп'ютер, планшет або смартфон. Автентифікація відбувається за допомогою персоналізованого коду та з використанням року або дати народження, залежно від кантону. Після того, як виборці зроблять свій вибір, вони повинні його підтвердити за допомогою персоналізованого коду, та зашифрувати електронний бюлетень. Зміна вибору після цього більше неможлива. Після цього виборці вводять код підтвердження, який також міститься на картці виборця, для внесення електронного бюлетеня до електронної скриньки для голосування. Голос передається за допомогою зашифрованої технології. Електронна скринька для голосування містить анонімний голос. Це запобігає будь-якій ідентифікації особи та зберігає таємність голосування²⁶.

Нормативні положення щодо випробувальної фази електронного голосування містяться у статті 8а Федерального закону про політичні права від 17 грудня 1976 року²⁷, статтях 27а-27q Постанови про політичні права від 24 травня 1978 року²⁸ та Постанові Федерального канцлера про електронне голосування від 13 грудня 2013 року²⁹.

Норвегія. Наразі в Норвегії не застосовується система інтернет-голосування, однак під час місцевих виборів у 2011 році і парламентських виборів у 2013 році в обраних муніципалітетах було проведено пілотне випробування інтернет-голосування, яке стало доповненням до звичайного голосування за допомогою паперових бюлетенів. Таким чином, виборці могли вирішити, чи бажають вони голосувати через Інтернет, чи з використанням паперового бюлетеня. Проголосувати через Інтернет можна було лише під час періоду дострокового голосування. Нормативною підставою для проведення пілотних випробувань інтернет-голосування стали Правила щодо пробного інтернет-голосування під час дострокового голосування та використання

²⁵ Positive Bilanz nach zwei Jahren E-Voting im Versuchsbetrieb. URL: <https://www.evoting-info.ch/news-06-2025>

²⁶ E-Voting-Prozess - Schritt für Schritt erklärt. URL: <https://www.evoting-info.ch/so-gehts/schritt-fuer-schritt?step=stimmabgabe>

²⁷ Bundesgesetz über die politischen Rechte (BPR) vom 17. Dezember 1976 (Stand am 23. Oktober 2022). URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1978/688_688_688/de

²⁸ Verordnung über die politischen Rechte (VPR) vom 24. Mai 1978 (Stand am 1. Juli 2022). URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1978/712_712_712/de

²⁹ Verordnung der BK über die elektronische Stimmabgabe (VEleS) vom 25. Mai 2022 (Stand am 1. Juli 2022). URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2022/336/de>

електронних списків виборців на виборчих дільницях у день виборів під час парламентських виборів 2013 року в окремих муніципалітетах³⁰. У 2013 році загалом 250 000 виборців отримали можливість проголосувати через Інтернет і 36 відсотків усіх, хто проголосував у цих муніципалітетах, скористалися цією можливістю.

З моменту виборів 2013 року в Норвегії більше не проводилося жодних пілотних проектів інтернет-голосування. Оскільки не було широкого політичного бажання запровадити інтернет-голосування, уряд дійшов висновку, що витрачати час і гроші на подальші пілотні проекти було б недоцільно. Обговорення цього питання, однак, тривають³¹.

Висновки.

Застосування інтернет-голосування як однієї із форм електронного голосування повинно відбуватися з дотримання принципів демократичних виборів та стандартів щодо нормативних та організаційних вимог, прозорості та підзвітності, надійності та безпеки, закріплених в Рекомендаціях Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2017)5 державам-членам щодо стандартів електронного голосування та пояснювальній записці і настановах щодо впровадження положень цих Рекомендацій.

Європейський досвід свідчить, що деякі держави застосовують інтернет-голосування під час виборчого процесу: для виборців, які голосують як в межах держави, так і з-за кордону (Естонія); лише для виборців, які проживають за кордоном (Франція). Окремі держави запровадили пілотні проекти, під час яких обмежених кількості виборців надавалась можливість проголосувати онлайн (Швейцарія, Норвегія).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.

При написанні матеріалів було використано інформацію із бази ECPRD. Відповідні матеріали не призначені для використання у власних наукових дослідженнях.

³⁰ Regulations relating to trial internet voting during advance voting and use of electronic electoral rolls at polling stations on election day during the 2013 parliamentary election in selected municipalities. Laid down by the Ministry of Local Government and Regional Development on 19 June 2013, pursuant to Section 15-1 of the Act of 28. June 2002 No. 57 relating to parliamentary, county authority and municipal elections (the Election Act). URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/kampanjer/valgportal/regelverk/regulations_relating_to_trial_internet_voting_2013.pdf

³¹ ECPRD Request 5591. Remote Election. The Parliament of Georgia. 03.10.2023. URL: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-details/873496>